

Wkładki bębnekowe do zamków

na podstawie PN-EN 1303

Stefan Jerzy Siudalski siudalski@wp.pl

Z

normą 1303 jest pewien problem, ponieważ wersja z marca 2000 r. różni się od tej z maja 2005 r., i to dość znacznie – więc jeśli ktoś w swoich opracowaniach lub projekcie odwołuje się do normy PN-EN

1303 bez podania roku, to tak naprawdę nie wiemy, do czego się odwołuje.

Dlatego, omawiając wymagania normy, będę podawał zarówno te już nieaktualne, jak i aktualne (oczywiście z wyraźnym zaznaczeniem, czym te zapisy się różnią). Na dodatek w tym roku pojawiła się jeszcze jedna wersja normy PN-EN 1303, datowana na styczeń 2007 r.!

Uwaga: Według interpretacji PKN można odwoływać się do zapisów zawartych w normach wycofanych. Oznacza to, że osoby zajmujące się planowaniem ochrony muszą znać nie tylko normy aktualne, ale także te wycofane całkowicie lub zastąpione przez normy nowsze, ewentualnie wprowadzane poprawki.

Nie wszystkie oferowane na rynku zamki działają w połączeniu z wkładkami bębnekowymi. W normie dotyczącej zamków, w pozycjach oznaczeniowych kodu 8 i 9, zawarto wymagania dotyczące zamków przystosowanych do wkładek bębnekowych – i tak na pozycji 8 zamki te są oznaczane literami od A do J, a na pozycji 9 literami A lub B.

Podobnie jak w przypadku zamków, do oznaczania wkładek bębnekowych używany jest kod, którego każda pozycja oznacza inną grupę wymagań – z tym, że o ile w przypadku zamków ten kod jest jedenastopozycyjny, o tyle w przypadku wkładek jest tylko siedem pozycji wg starej wersji normy i osiem wg aktualnej (a więc po liczbie pozycji kodu można się zorientować, czy zamek był klasyfikowany wg starej, czy nowej wersji normy).

Pozycje od 1 do 6, zarówno w pierwotnej, jak i dziś obowiązującej wersji normy, oznaczają te same grupy wymagań, lecz już w poszczególnych grupach w starej i aktualnej wersji oznaczenia mogą być inne.

W tabeli 1 w pierwszym wierszu zapisano kolejne pozycje kodu wkładek wg starej siedmiopozycyjnej oceny wkładek do zamków, a w drugim wyjaśnienia dotyczące konkretnej pozycji kodu.

Według obecnie obowiązującej wersji normy PN-EN 1303 kod wkładki składa się z ośmiu pozycji, których znaczenie jest zawarte w tabeli 2. Norma ta jest obecnie dostępna jedynie w wersji angielskojęzycznej, a więc do czasu jej oficjalnego przetłumaczenia dane dotyczące zapisów normy zawarte w tym artykule są jedynie autorską wersją tłumaczenia. W przypadku wątpliwości proszę sięgnąć do oryginału.

Wyjaśnienia do danych zawartych w tabeli 3 oraz dodatkowe informacje dotyczące wymagań zawartych w omawianych normach

• W pozycji „Kategoria użytkowania” w obu wersjach normy podana jest tylko jedna pozycja i jest to „klasa 1” – bez dodatkowego wyjaśnienia, dlaczego tylko jedna klasa i co dokładnie ta klasa oznacza. Samo podanie informacji, że przewidziane są do montażu w miejscach mało narażonych na nieprawidłowe użytkowanie, uważam za zbyt ogólnikowe. Ponieważ wkładki nie są użytkowane inaczej jak zamontowane w zamkach, więc sądzę, że można bez specjalnego ry-

Tab. 1

1	2	3	4	5	6	7
Kategoria użytkowania	Trwałość	Masa drzwi	Odporność ogniowa	Bezpieczeństwo	Odporność na korozję	Odporność na atak

Tab. 2

1	2	3	4	5	6	7	8
Kategoria użytkowania	Trwałość	Masa drzwi	Odporność ogniowa	Bezpieczeństwo	Odporność na korozję	Bezpieczeństwo związane z kluczem ¹⁾	Odporność na atak

¹⁾ W oryginale „Key related security”

²⁾ Po wykonaniu podanej liczby cykli wkładka powinna dać się uruchomić kluczem nowym, nieużywanym

³⁾ W przypadku zamków klasa 2 oznaczała średnie ryzyko wandalizmu, a klasa 3 – duże

Tab. 3. Tabela porównawcza klasyfikacji wkładek (cylindrów) wg normy PN-EN 1303 z marca 2000 oraz z maja 2005 i stycznia 2007 r.

Grupa klasyfikacji	Wymagania i podział wg normy z marca 2000 r.		Wymagania i podział wg normy z maja 2005 r. i ze stycznia 2007	
Kategoria użytkowania	1	Klasa 1	1	Kategoria 1 – małe prawdopodobieństwo niewłaściwego posługiwania się wkładką
Trwałość	2	4 ... 25 tysięcy cykli ²⁾	2	4 ... 25 tysięcy cykli
		5 ... 50 tys. 6 ... 100 tys.		5 ... 50 tys. 6 ... 100 tys.
Masa drzwi	3	brak klasyfikacji	3	0 – brak wymagań
Odporność ogniowa (ogień i dym)	4	klasa 0 klasa 1	4	klasa 0 klasa 1
Bezpieczeństwo	5	brak klasyfikacji	5	klasa 0
Odporność na korozję	6	klasa 0 – brak wymagań klasa 1 – wg PN EN 1670 dla klasy 3 tej normy	6	0 – brak wymagań A – wysoka odporność B – brak wymagań w zakresie -20...+80° C – wysoka odporność w zakresie -20...+80°
Bezpieczeństwo związane z kluczem	W normie wycofanej nie występowała ta kategoria osobno, część wymagań była ujęta w grupie „odporność na atak” – ta grupa wymagań występuje w nowej normie z maja 2005, przy czym część wymagań jest zbieżna z wymaganiami „odporności na atak” w starej wersji – też pozycja 7 w kodzie		7	1 – patrz tab. 4 2 – patrz tab. 4 3 – patrz tab. 4 4 – patrz tab. 4 5 – patrz tab. 4 6 – patrz tab. 4
Odporność na atak	7	1 – liczba kombinacji 100, ruchomych zastawek 2, 2 – liczba kombinacji 300, ruchomych zastawek 3, 3 – liczba kombinacji 15 tys., ruchomych zastawek 5, 4 – liczba kombinacji 30 tys., ruchomych zastawek 6, czas wiercenia 3 min, odporność na wyrwanie 3 min 5 – liczba kombinacji 100 tys., ruchomych zastawek 6, czas wiercenia 5 min, odporność na wyrwanie 5 min	8	0 – brak odporności 1 – 3/5 minut odporności na wiercenie 2 – 5/10 minut odporności na wiercenie

zyka przyjąć, iż klasyfikacja jest taka sama jak dla zamków, czyli „klasa 1” i są to miejsca o małym ryzyku wandalizmu³⁾, takie jak mieszkania w blokach czy willach. Konsekwencją przyjęcia takiej interpretacji klasyfikacji jest uznanie, że wg normy wkładki do zamków zalecane są jedynie do użytkowania w budownictwie mieszkalnym.

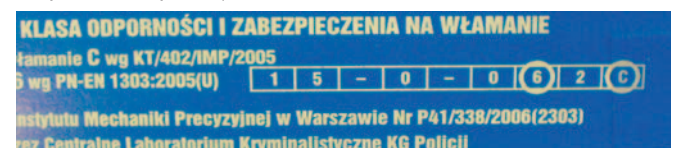
- W obu wersjach normy w grupie klasyfikacji „trwałość” wymagania są praktycznie takie same z tym, że w nowej wersji normy dopisany jest wymóg wartości użytego momentu obrotowego do uruchomienia wkładki po cyklu badań.
- Może dziwić, że w normach umieszczone są grupy wymagań, w których zapisano jako jedyne „brak klasyfikacji” lub „brak wymagań”. Lecz jeśli zamki, z którymi przecież wkładki współpracują, mają określoną np. maksymalną masę drzwi i siłę, oznacza to, że dla poprawnej pracy wkładki masa drzwi nie ma znaczenia.
- W obu wersjach normy, w przypadku określania „odporności ogniowej”, dla klasy 1 zapisane zostały odwołania do normy EN 1634 (dla jej projektu lub kolejnej wersji). Po próbie ogniowej wkładka nie musi dać się uruchomić.
- Wymagania co do odporności na korozję (i temperaturę dla wersji aktualnej) w starej normie były oznaczane klasami 1 i 0, a w nowej wersji – klasami 0, A, B i C.
- Pozycja siódma kodu w starej wersji zawiera wymagania dla pięciu klas odporności na atak, a w wersji aktualnej ta

pozycja nazywa się „bezpieczeństwo związane z kluczem”; określono sześć klas z tym, że część wymagań na tych pozycjach kodu jest taka sama lub podobna w obu wersjach co pokazuje *tabela 4*.

Uwagi końcowe

W artykule przedstawiłem tylko część wybranych wymagań zapisanych w arkuszach normy „Okucia budowlane – Wkładki bębnekowe do zamków – wymagania i metody badań” – zainteresowanych odsyłam do oryginałów, które można nabyć w Centralnej Księgarni Norm w Warszawie. W ciągu zaledwie kilku lat klasyfikacja i ocena wkładek bębnekowych do drzwi uległa na tyle istotnym zmianom, że automatyczne przenoszenie wymagań ze starej wersji normy do aktualnej i odwrotnie może prowadzić do nieporozumień. Szkoda, że aktualna wersja normy w języku polskim pojawiła się dopiero dwa lata po opublikowaniu wersji angielskiej.

Przykład klasyfikacji wkładki:

Proszę zwrócić uwagę, że kod zawiera nie osiem pozycji, a dziewięć – ta dziewiąta, dodatkowa określa klasyfikację wg KT/402/IMP/2005.

Uwaga: Według normy „Wkładki bębnekowe profilowe” PN-91 B-94461/02 stosowano podział na:

- klasę T – do drzwi wewnętrznych, wejściowych
- klasę A – do drzwi wzmocnionych, wejściowych do mieszkań
- klasę B – do drzwi wzmocnionych wewnętrznych i zewnętrznych pomieszczeń użyteczności publicznej
- klasę C – do drzwi o zwiększonej odporności na włamanie

Następne części przewodnika w kolejnych numerach „sa”

Tab. 4

Stara wersja	Aktualna wersja	Liczba kombinacji		Liczba zastawek (minimalna)	
1	1	100		2	
2	2	300		3	
3	3	15 tysięcy		5	
4	4	30 tysięcy		6	5
5	5	100 tysięcy	30 tysięcy	6	6
–	6	–	100 tysięcy	–	6